

UWAGI CENTRUM CYFROWEGO W SPRAWIE DOZWOLONEGO UŻYTKU PUBLICZNEGO I PRAWA DO WYNAGRODZENIA ZA WYPOŻYCZENIA BIBLIOTECZNE

UWAGI OGÓLNE

Centrum Cyfrowe z zadowoleniem przyjmuje otwarcie dialogu ze stroną społeczną w sprawie dozwolonego użytku publicznego. Generalnie pozytywnie oceniamy zagadnienia przygotowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego na III Forum Prawa Autorskiego. Zauważamy, że w opracowanym materiale MKiDN sugeruje możliwość nie tylko dostosowania przepisów o dozwolonym użytku publicznym do rzeczywistości cyfrowej, ale także otwartość na możliwość zmiany tych przepisów w kierunku rozszerzenia niektórych przypadków dozwolonego użytku. Optymizmem napawa zapowiedź zmian przepisów ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (dalej: „prawo autorskie”) ogłoszona ostatnio (23.10.2013) przez ministra Piotra Żuchowskiego na posiedzeniu sejmowej Komisji Kultury i Środków Masowego Przekazu. Do konkretnych propozycji zmian w zakresie dozwolonego użytku publicznego zawartych w *Raporcie z wykonania ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych* przekazanego Komisji odniesiemy się w szczegółowej części stanowiska.

Centrum Cyfrowe po raz kolejny podkreśla, że reforma praw autorskiego jest konieczna nie tylko na poziomie krajowym, ale przede wszystkim na poziomie europejskim. Centrum opracowało analizę dotyczącą proponowanych kierunków zmian dyrektywy 2001/29/WE w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym, jak również aktywnie uczestniczy w procesie *Licenses for Europe*, także poprzez działania w koalicji *Copyright 4 Creativity*. Opowiadamy się zdecydowanie za wprowadzeniem na

poziomie europejskim otwartej normy dotyczącej dozwolonego użytku, a także rozważeniem wprowadzenia licencji dorozumianej, czyli licencji zezwalającej na dowolne niekomercyjne użycie utworów udostępnionych w Internecie za zgodą twórcy.

Zwracamy uwagę, że zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim potrzebna jest zmiana systemowa. Dozwolony użytek nie może być wyjątkiem, „nie podlegającym wykładni rozszerzającej” a powinien stać się prawem podstawowym obywateli, które może być ograniczone prawami wyłącznymi.

W odniesieniu do przepisów o dozwolonym użytku publicznym znajdujących się w polskiej ustawie pragniemy zgłosić szereg uwag ogólnych:

- Popieramy postulat zgłoszony przez prof. Elżbietę Traple dotyczący zastąpienia pojęcia „egzemplarz” pojęciem „kopii” w wybranych przypadkach.¹ Prof. Traple wskazuje m.in. na art. 27 i 28 pr. aut. i taką zmianę ocenia jako zgodną z obowiązującymi Polskę przepisami prawa międzynarodowego. Uznaje także za zgodne z przepisami międzynarodowymi rozszerzenie definicji „najmu” i „użyczenia” o sytuacje, w których dochodzi do udostępniania kopii, a nie tradycyjnie pojmowanego egzemplarza utworu (poprzez ich odpowiednie stosowanie do takiej sytuacji).
- Przychylamy się też do wykreślenia z prawa autorskiego przepisu art. 35, zgodnie z propozycją profesora Ryszarda Markiewicza. Przepis ten w naszej ocenie powoduje „podwójne” zamknięcie dozwolonego użytku, poddając wyliczone w ustawie przypadki pod dodatkową ocenę sądu zgodnie z ogólnymi wytycznymi zawartymi w art. 35, pozwalając zakwestionować w zasadzie każdy dozwolony użytek. „Z omawianego przepisu wywodzi się bardzo często zakaz komercyjnego korzystania z utworów, który wprost pojawia się tylko w niektórych przepisach o dozwolonym użytku (...) Art. 35 służy także jako argument za istnieniem ograniczeń rozmiaru, skali korzystania z utworów (np. rzekomy zakaz kopiowania całych książek do własnego użytku, a w kontekście edukacyjnym – skopiowanie podręcznika

1 Elżbieta Traple, *Raport na temat dostosowania polskiego systemu praw autorskich i praw pokrewnych do wymogów społeczeństwa informacyjnego*, pod: http://warsztaty.mac.gov.pl/prawo_autorskie/lib/exe/fetch.php?media=prawo_autorskie:trapple.

dla wszystkich uczniów w klasie). Argument ten jest często podnoszony pomimo istnienia mechanizmów mających rekompensować twórcom rzekome straty, które powinny przecież skutkować tym większą rekompensatą, im większa jest skala i rozmiar korzystania.²

- Opowiadamy się za zniesieniem ograniczeń podmiotowych w przepisach o dozwolonym użytku. Istotne jest aby dozwolony użytek obejmował każdego, kto wykonuje dany rodzaj działalności objętej dozwolonym użytkowaniem w interesie publicznym. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na przepisy art. 27 oraz 28 prawa autorskiego dotyczące działalności oświatowej. Istotne jest także, co zauważa także MKiDN w cytowanym wyżej *Raporcie z wykonania ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, aby przepisy prawa autorskiego, w tym regulujące dozwolony użytek były neutralne technologicznie. W naszej opinii oznacza to przede wszystkim zrównanie zakresu dozwolonego użytku na pokrewnych polach eksploatacji. Przede wszystkim, należy zagwarantować dozwolony użytek cyfrowy, w tym wypożyczenia cyfrowe i oraz udostępnianie w Sieci zasobów przez instytucje edukacyjne, kulturowe czy naukowe – w ten sam sposób, w jaki czynią to poza Siecią.

UWAGI SZCZEGÓŁOWE

Odnosząc się do szczegółowych kwestii podniesionych przez MKiDN w materiałach przygotowanych na III Forum Prawa Autorskiego pragniemy niniejszym doprecyzować ustne stanowisko zgłoszone podczas Forum, jak również odnieść się do przedstawionych przez MKiDN już po posiedzeniu Forum konkretnych propozycji zmian przepisów o dozwolonym użytku publicznym, zawartych w *Raporcie z wykonania ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*.

CZĘŚĆ I

DOZWOLONY UŻYTEK DLA CELÓW INFORMACYJNYCH

² Krzysztof Siewicz: „*Analiza prawna przepisów prawa autorskiego dotyczących oświaty*”, opracowanie na zlecenie Centrum Cyfrowego.

ART. 25 [dozwolony użytek dla celów informacyjnych („prasowy”)]

Konsekwentnie popierając zniesienie kryteriów podmiotowych w przepisach o dozwolonym użytku, stoimy na stanowisku, że prawo do korzystania z informacji odzwierciedlone w art. 25 należy interpretować jak najszerzej, czyli **każdy powinien mieć prawo korzystania w Internecie z rozpowszechnionych materiałów prasowych**. W przypadku wykorzystania komercyjnego wynagrodzenie powinno być pobierane w ujednolicony sposób za pośrednictwem właściwych ozz. Popieramy postulaty o konieczności ujednoczenia sposobu pobierania wynagrodzenia z tego tytułu zgłaszane w konsultacjach (m.in. SFP, ZAPA).

Przy wprowadzeniu rozszerzenia podmiotowego dozwolonego użytku określonego w art. 25, należy zaakceptować proponowane przez MKiDN, a mające swoje uzasadnienie w przepisach Dyrektywy 29/2001/WE zawężenie przedmiotowe do „artykułów na aktualne tematy”.

ART. 29 [cytat]

Przez wzgląd na upowszechnienie kultury remiksu, prawo cytatu powinno być określone w jak najszerszym możliwym zakresie. Centrum Cyfrowe popiera sugestie MKiDN w tym zakresie zgłoszone w *Raporcie z wykonania ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*.

W opinii Centrum należy:

- dopuścić wyraźne cytowanie nie tylko fragmentów utworów oraz drobnych utworów ale także utworów w całości,
- dopuścić wyraźnie odwołania do utworów plastycznych czy audiowizualnych (wyrażenie „cytować” użyte w polskiej ustawie może powodować skojarzenia tylko z utworami literackimi (tekstowymi)),
- wprowadzić otwarty katalog dopuszczalnych celów cytatu (w miejsce dotychczasowego wyliczenia)
- wprowadzić odrębny wyjątek dla korzystania z utworów w celu parodii, który nie podlegałby ograniczeniom dla prawa cytatu.

ART. 30 [dozwolony użytek dla ośrodków informacji i dokumentacji]

MKiDN zwraca uwagę, że ten rodzaj dozwolonego użytku nie jest przewidziany w dyrektywie 2001/29/WE i powinien zostać z ustawy skreślony.

Co za tym idzie MKiDN wyraźnie przychyła się do stanowiska wydawców prasy, którzy od lat postulują zmianę lub wykreślenie art. 30, jako stanowiącego podstawę nadużycia prawa przez agencje monitorujące prasę i dostarczające serwisy prasowe do instytucji i przedsiębiorców.

Organizacje bibliotekarskie z kolei wskazują na konieczność pozostawienia uprawnienia przewidzianego w art. 30 jako podstawowego dla funkcjonowania ośrodków informacji i dokumentacji, jednocześnie zwracając uwagę, że możliwe jest przywrócenie zawężającego określenia „naukowej”. Konieczne jednak jest wyraźne rozszerzenie uprawnienia na działania podejmowane w formie cyfrowej.

Podczas dyskusji na III Forum Prawa Autorskiego pojawiły się sugestie ze strony wydawców, że możliwe byłoby przeniesienie uprawnienia z art. 30 do innego przepisu, np. art. 27, z wyraźnym zawężeniem podmiotowym. W tym przypadku popieramy takie zawężenie podmiotowe, jeżeli przyczyni się to do zachowania (i wyraźnego rozszerzenia na formę cyfrową) tego niezbędnego, z punktu widzenia ośrodków informacji naukowej, dozwolonego użytku.

Stanowczo należy sprzeciwić się usunięciu wyjątku dla ośrodków informacji i dokumentacji naukowej z ustawy.

ART. 31 [imprezy religijne i szkolne]

W materiałach przygotowanych na III FPA MKiDN zwraca uwagę, że polski wyjątek ma węższy zakres niż to możliwe w świetle Dyrektywy 2001/29/WE. Dozwolony użytek z art. 31 dotyczy tylko publicznego wykonywania, gdy tymczasem dyrektywa zezwala na użycie utworów także na innych polach eksploatacji takich jak utrwalanie i zwielokrotnianie, w celu niekomercyjnym.

Popieramy sugestię MKiDN, że należy rozszerzyć ten wyjątek także na pozostałe pola eksploatacji wymienione w dyrektywie a nie wymienione w polskiej ustawie.

CZĘŚĆ II

DOZWOLONY UŻYTEK W INSTYTUCJACH KULTURY

ART. 27 [dozwolony użytek edukacyjny]

Na wstępie zgłaszamy niewielkie zastrzeżenie co do klasyfikacji zastosowanej przez MKiDN w materiałach na III FPA i umieszczenia dozwolonego użytku edukacyjnego w części materiałów poświęconej instytucjom kultury, gdy tymczasem naszym zdaniem dozwolony użytek edukacyjny powinien stanowić odrębny rozdział.

W wielu stanowiskach przesłanych w ramach konsultacji na temat dozwolonego użytku publicznego w czerwcu br., w tym w stanowisku Centrum Cyfrowego, postuluje się zniesienie ograniczenia podmiotowego dozwolonego użytku edukacyjnego. Pod tym warunkiem wyjątek edukacyjny mógłby stać się jednym z najbardziej powszechnie stosowanych przepisów o dozwolonym użytku publicznym.

Zniesienie ograniczenia podmiotowego jest tym bardziej uzasadnione, że pozostawałoby w zgodzie z Dyrektywą 29/2001/WE.

Motyw 42 dyrektywy 29/2001/WE stanowi, że przy stosowaniu tego wyjątku lub ograniczenia struktura organizacyjna i środki finansowania danej instytucji nie są elementami decydującymi, jeżeli działalność ma cel edukacyjny lub badawczy i niekomercyjny charakter. Przy czym w motywie tym wyraźnie dopuszcza się objęcie wyjątkiem edukacyjnym nauczania na odległość.

Podkreślamy jednak, że zmiana przepisu nie jest tu jedynym ważnym krokiem. Z badań Centrum Cyfrowego dotyczących świadomości prawa autorskiego oraz warsztatów Centrum dla edukatorów przeprowadzonych latem 2013 roku wynika, że **problemem podstawowym jest brak świadomości prawa**. W raporcie „Realizacja ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych” edukacja społeczna jest wymieniona jedynie jako środek przeciwdziałania naruszeniom prawa autorskiego. Stoimy na stanowisku, że Ministerstwo powinno traktować misję edukacyjną w zakresie znajomości prawa autorskiego szerzej, i edukować także na temat praw użytkowników, wynikających na przykład z reguł dozwolonego użytku.

W tym kontekście zwracamy uwagę MKiDN na infografikę dotyczącą dozwolonego użytku edukacyjnego opracowaną przez Centrum Cyfrowe (załączoną do niniejszego stanowiska) i zachęcamy do jej upowszechnienia³.

.ART. 28 [dozwolony użytek biblioteczny]

Zwracając uwagę na możliwość objęcia dozwolonym użytkowaniem określonym w art. 28 wszelkich „instytucji dostępnych dla publiczności” zgodnie z definicją zawartą w dyrektywie 2006/115/WE, jednocześnie dostrzegamy trudności z prawidłowym określeniem kręgu takich podmiotów.

Możliwe, że uzasadnione byłoby oparcie definicji o działalność statutową, czyli objęcie przepisem podmiotów, których przedmiotem działalności jest „nieodpłatne udostępnianie utworów i przedmiotów praw pokrewnych”, przy czym w działalności nieodpłatnej mieściłoby się także pobieranie opłaty, która przeznaczona jest na pokrycie kosztów działalności instytucji (zob. motyw 11 dyrektywy 2006/115/WE), co umożliwiłoby zastosowanie art. 28 do muzeów, w których pobierana jest opłata za wstęp.

Zasadne jest **zniesienie** ograniczenia prawa wypożyczeń do utworów rozpowszechnionych. Blokują one bowiem możliwość udostępniania utworów nieudostępnionych wcześniej publiczności.

W odniesieniu do motywu 10 dyrektywy 2006/115 stoimy na stanowisku, że instytucje (a raczej, szerzej: „podmioty”, ponieważ dyrektywa posługuje się pojęciem „*establishments*”) dostępne dla publiczności **powinny mieć możliwość udostępniania filmów i fonogramów**, a wypożyczenia pomiędzy takimi podmiotami (także realizowane w formie elektronicznej) powinny być dopuszczone.

Dodatkowo, warto zwrócić uwagę, na pomijaną przez MKiDN tak w materiałach na III FPA, jak i w *Raporcie z wykonania ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, **możliwość objęcia dozwolonym użytkowaniem zarówno określonym w art. 28, jak i w art. 27, także programów komputerowych oraz baz danych.**

W odniesieniu do programów komputerowych w preambule dyrektywy 91/250 w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych w sposób wyraźny

³ <http://otwartawiedza.pl/zasoby/dozwolony-uzytek-w-edukacji-infografika/>

wyłączono „publiczne wypożyczenie” programów komputerowych z zakresu praw wyłącznych do programu. Z kolei art. 5 ust. 2 dyrektywy 2006/115 w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej pozwala państwom członkowskim nie stosować wyłącznego prawa użyczenia przewidzianego w odniesieniu m.in. do programów komputerowych. W takiej sytuacji, państwa członkowskie są jednak zobowiązane do wprowadzenia wynagrodzenia za takie użyczenie przynajmniej na rzecz twórców. Z kolei dyrektywa 96/9 w sprawie ochrony prawnej baz danych wprowadza podobne rozwiązanie. Mianowicie, zgodnie z jej art. 7 ust. 2 *in fine* wypożyczenie do użytku publicznego nie jest objęte zakresem prawa *sui generis* do bazy danych.

Szczegółowe postulaty w zakresie zmian przepisów o dozwolonym użytku publicznym zawarte są w raporcie przygotowanym przez dr Krzysztofa Siewicza i Barbarę Szczepańską na zakończenie cyklu warsztatów współorganizowanych przez Centrum Cyfrowe „Reforma prawa autorskiego dla bibliotek”.⁴

ART. 32 [wystawianie utworów plastycznych]

Muzea w konsultacjach podnosiły problem, że przepis art. 32 upoważnia do wystawiania utworów plastycznych jeżeli nie łączy się to z osiągnięciem korzyści majątkowych, natomiast ustawa o muzeach przewiduje odpłatność wstępu (bilety).

Przepis ten należy także rozszerzyć na inne utwory, nie tylko plastyczne, także fotografie i całe kolekcje oraz zastąpienia wyrażenia „egzemplarz” słowem „kopia” tak aby można było udostępniać całe kolekcje on-line.

Możliwe jest jak najszersze pole zmian ponieważ publiczne wystawianie nie jest objęte harmonizacją (nie jest przedmiotem dyrektywy).

Postulujemy zatem, popierając propozycje MKiDN w tym zakresie:

- zniesienie wymogu nieodpłatności
- rozszerzenie zakresu przepisu na wszelkie rodzaje utworów
- umożliwienie udostępniania cyfrowego

⁴ <http://centrumcyfrowe.pl/projekty/reforma-prawa-autorskiego-dla-bibliotek/>

Przy okazji poruszania problemów, z którymi borykają się muzea i galerie warto wskazać na problemy digitalizacji wizerunków muzealnych i praw do powstałych wizerunków cyfrowych. **Należy wykluczyć możliwość, aby digitalizacja jako proces mogła prowadzić do powstania nowego rodzaju praw wyłącznych. Jest to tym bardziej istotne w przypadku digitalizacji obiektów z domeny publicznej.**

Ponadto, w dobie masowej digitalizacji, warto rozważyć wprowadzenie ograniczenia/zwolnienia z odpowiedzialności instytucji kultury prowadzącej projekty digitalizacyjne z tytułu naruszenia praw autorskich bądź pokrewnych w związku z digitalizacją i publicznym udostępnianiem jej rezultatów.

ART. 33 [katalogi i promocja utworów]

Przepis art. 33 pkt. 2 zezwala na rozpowszechnianie utworów wystawionych w publicznie dostępnych zbiorach w:

- katalogach i wydawnictwach publikowanych dla promocji tych utworów;
- w sprawozdaniach o aktualnych wydarzeniach w prasie i telewizji, jednakże w granicach uzasadnionych celem informacji.

Natomiast art. 33³ zezwala na korzystanie z egzemplarzy utworów rozpowszechnionych w celu promocji reklamy wystawy publicznej lub publicznej sprzedaży utworów w zakresie uzasadnionym promocją z wyłączeniem innego handlowego wykorzystania.

Opowiadamy się za rozszerzeniem zakresu obu przepisów powołanych przez MKiDN tak aby umożliwić jak najszerszą promocję kultury także w środowisku cyfrowym i tworzenie katalogów cyfrowych.

CHARAKTER PRAWNY PRZEPISÓW O DOZWOLONYM UŻYTKU

Centrum Cyfrowe opowiada się **za wprowadzeniem bezwzględnie obowiązującego charakteru przepisów o dozwolonym użytku.**

W ramach warsztatów prowadzonych w bieżącym roku przez Centrum Cyfrowe w środowiskach bibliotekarskim oraz oświatowym, często zwracano uwagę na umowy licencyjne, na podstawie których nabywane są materiały multimedialne (programy komputerowe, bazy danych, edukacyjne gry komputerowe). Umowy te często

wprost zakazują działań, które mieszczą się w dozwolonym użytku. Wątpliwości co do zakresu dozwolonego użytku sprzyjają z kolei pojawianiu się modeli biznesowych polegających na oferowaniu tzw. „parasoli licencyjnych”, które często obejmują działania zaliczone przez ustawę do dozwolonego użytku.

Materiały multimedialne to zazwyczaj połączenie różnych przedmiotów ochrony: utworów literackich lub naukowych, baz danych oraz oprogramowania. Co więcej, produkty informatyczne są często technicznie zabezpieczone (DRM) lub po prostu skonfigurowane tak, że ich udostępnianie wszystkim zainteresowanym użytkownikom jest niemożliwe lub utrudnione (przypisanie do konkretnego komputera, konieczność korzystania z określonego typu czytnika, itd.). DRM powoduje, że przepisy o dozwolonym użytku stają się bezużyteczne. Skorzystanie to jest możliwe pod warunkiem przełamania zabezpieczenia, nie ma jednak pewności co do legalności takiego działania (przełamywanie zabezpieczeń zostało obłożone sankcjami cywilnymi i karnymi).

Wobec powyższego postulujemy wprowadzenie ustawowego zakazu ograniczania dozwolonego użytku za pomocą umów lub technicznych zabezpieczeń oraz wprowadzenie przepisu wyłączającego odpowiedzialność osoby, która złamie lub obejdzie techniczne zabezpieczenia w celu skorzystania z utworu w ramach dozwolonego użytku. Podstawę prawną takiego wyłączenia daje motyw 51 dyrektywy 2001/29/WE, który wymaga od państw członkowskich zapewnienia, aby dozwolony użytek mógł być realizowany, gdy podmioty praw autorskich dobrowolnie nie dostarczają ku temu stosownych rozwiązań.

CZĘŚĆ III

PUBLIC LENDING RIGHT

W zakresie wprowadzenia opłat z tytułu *public lending right* (PLR) Centrum Cyfrowe popiera stanowisko koalicji organizacji bibliotekarskich przedstawione w analizie nadesłanej do MKiDN w ramach konsultacji na temat dozwolonego użytku publicznego w czerwcu br.

W szczególności zwracamy uwagę na następujące kwestie:

1. Fundusze na obsługę systemu i wypłaty nie powinny pochodzić ze środków przeznaczonych na zakup zbiorów.
2. Co do zasady wynagrodzenie z tytułu PLR powinno przysługiwać twórcom (zob. art. 5 dyrektywy 2006/115/WE). Można, na wzór brytyjski rozważyć objęcie wynagrodzeniem także redaktorów.
3. Twórcy powinni mieć prawo do decydowania czy chcą zostać objęci systemem wynagrodzenia za wypożyczenia ich utworów. Dlatego, zasadnym jest, aby podmiot zainteresowany otrzymaniem takiego wynagrodzenia zarejestrował się w odpowiedniej instytucji. W braku rejestracji przez twórcę, wynagrodzenie nie powinno trafiać do wydawcy (w przypadku objęcia PLR również wydawców).
4. System wynagradzania z tytułu PLR powinien objąć tylko biblioteki publiczne. Jako jedyne działają w ramach zorganizowanej i uporządkowanej sieci, ukształtowanej od wielu lat, opartej o trzystopniową strukturę. Dyrektywa pozwala na wyłączenie bibliotek instytucji naukowych. Biblioteki szkolne natomiast w większości nie są skomputeryzowane. Ponadto, można argumentować, że wypożyczenia z bibliotek szkolnych są objęte dozwolonym użytkowaniem edukacyjnym i w związku z tym nie są objęte odpłatnością z tytułu PLR.
5. Chociaż prawie wszystkie biblioteki publiczne są skomputeryzowane, jednak nie mają jednego wspólnego systemu bibliotecznego. Standaryzacja danych i ich sprawne agregowanie na potrzeby wyliczenia wypożyczeń będzie wymagało wyposażenia je w dodatkowe oprogramowanie. W wielu krajach to ozz sfinansowały zakup odpowiedniego oprogramowania lub środki pochodziły z funduszy przeznaczonych na wprowadzenie systemu PLR.
6. Opłatami z tytułu PLR powinny być objęte wypożyczenia utworów zarówno w formie analogowej jak i cyfrowej. Opłaty nie powinny obejmować czasopism.
7. Wynagrodzenia powinny być naliczane od liczby wypożyczeń i wielkości zbiorów w oparciu o dane z reprezentatywnego panelu około 100 bibliotek.
8. Wskazane byłoby powołanie podmiotu odpowiedzialnego za funkcjonowanie systemu i podział wynagrodzeń (na wzór brytyjski), jednak ze względu na koszty

może okazać się to niemożliwe. Wówczas wypłaty PLR powinny być administrowane przez delegowaną ozz w sposób jasny i transparentny

9. Zgadza się z propozycją ograniczenia wypłaty wynagrodzeń do utworów (w tym zależnych: tłumaczenia) powstałych w języku polskim.
10. Opłaty z tytułu PLR nie powinny być wprowadzane retroaktywnie.